

Unges deling av vold og overgrep

Kristine Bøen
Betanien DPS, Bergen
kristineesb@gmail.com

Oda Vik Burmo
BUP Oslo Syd

Flere norske ungdommer føler ikke behov for å fortelle om vold og overgrep.

Omtalt artikkel

Vik Burmo, O., Skilbrei Bøen, K., Hysing, M., Dovran, A., Kjørstad, K., Hafstad, G. S., & Sivertsen, B. (2025). "I did not feel the need to disclose": identifying factors impeding the disclosure of child abuse experiences in a population with maltreatment history. *Nordic Psychology*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/19012276.2025.2502915>

Vold og seksuelle overgrep mot barn er et verdensomfattende problem (Stoltenborgh et al., 2015). Digitale rom utgjør en ny arena for overgrep mot unge, som det er stadig økt bekymring for (Finkelhor et al., 2022; Mitchell et al., 2014). Siden vold og overgrep ofte holdes skjult, kan de unges beretning om opplevelsene være nødvendig for at de skal få hjelp, og for at overgrepene skal opphøre. Likevel velger mange barn og ungdommer å ikke dele sine opplevelser (Jernbro et al., 2017; Mitchell et al., 2014; Priebe & Svedin, 2018).

Tidligere forskning har vist at barn og unge kan unnlate å fortelle om overgrep på grunn av frykt for negative konsekvenser for familien (Goodman-Brown et al., 2003; Jensen et al., 2005), skamfølelse (Hershkowitz et al., 2007; Katz et al., 2021; Lahtinen et al., 2018, 2022) og flauhet (Kellogg & Huston, 1995; Wolak et al., 2018). Ungdom kan også velge å ikke fortelle fordi de er redd for hvordan de vil bli møtt (Hafstad & Augusti, 2019; Jensen et al., 2005; Jernbro et al., 2017; Katz et al., 2021; Lahtinen et al., 2018, 2022). Andre oppgir at de ikke anser opplevelsen som alvorlig nok til å rapportere (Lahtinen et al., 2018, 2022; McGuire & London, 2020; Mitchell et al., 2014).

Hva som avgjør om man velger å fortelle om vold og overgrep, er med andre ord svært sammensatt. I studien vår har vi forsøkt å øke kunnskapen om deling av overgrep ved å spørre ungdom direkte om hvorfor de i noen tilfeller ikke deler.

Ungdom ønsket ikke å dele

Ungdommene (12–18 år) i vårt utvalg var deltakere i den norske Trippel-S-undersøkelsen. Deltakerne hadde vært på opphold ved Stine Sofie Senteret, et kurs- og mestringssenter for barn og unge som har opplevd overgrep eller vold. Samtlige voldshendelser og overgrep som deltakerne rapporterte, er bekreftet av myndigheter eller andre profesjonelle instanser.

Deltakerne oppga at den vanligste grunnen til at de ikke fortalte om vold og overgrep, var at de ikke følte behov for å dele. For eksempel oppga halvparten av deltakerne som ikke delte seksuelle nettovergrep, manglende behov som årsak. Skam og skyldfølelse ble rapportert som årsak under

halvparten så ofte som manglende behov på tvers av ulike overgrep. Flertallet i utvalget oppga likevel å ha en voksen de kunne stole på og snakke med ved erfaringer med vold eller overgrep i hjemmet. Mødre ble hyppigst nevnt som den personen deltakerne stolte mest på, etterfulgt av venner.

Hvordan bør vi forstå manglende deling?

Fraværet av opplevd behov for å fortelle om vold og overgrep utfordrer en utbredt antakelse om at ungdom hovedsakelig velger å ikke dele slike erfaringer på grunn av frykt, skam eller mangel på tillit. I stedet for å kun kartlegge hvorfor ungdom ikke forteller, må vi undersøke hvorvidt de opplever erfaringen som relevant å dele, og hvor alvorlig en erfaring må være for at ungdom opplever den som meningsfull å dele. Uten innsikt i vurderingene ungdom gjør om deling, risikerer man å overse en sentral mekanisme bak hvorfor vold og overgrep forblir skjult.

Betydning for hjelpeapparatet

Vår studie er med på å understøtte hvor viktig det er å styrke ungdommens eget begrepsapparat og egen forståelse for hva som utgjør vold og overgrep. Tiltak bør ikke kun sikte på å redusere barrierer som skam og frykt, men også legge til rette for at ungdommen kan gjenkjenne, forstå og reflektere over egne erfaringer. Samlet sett peker studien mot et skifte i oppmerksomhet: fra å utelukkende redusere barrierer for å fortelle, til også å styrke ungdommens forståelse av hva som er verdt å fortelle – og hvorfor.

Metode

- 200 ungdommer (12–18 år, gjennomsnittsalder = 14,9 år) deltok i studien. Ungdommene er rekruttert gjennom Den norske Trippel S-undersøkelsen (Stine Sofies Stiftelse, u.d.), som er en longitudinell helseundersøkelse av barn og ungdom utsatt for vold og overgrep.
- Opplevelsene av vold og overgrep er bekreftet av myndigheter eller andre profesjonelle instanser, og kan enten ha blitt fortalt av ungdommene selv eller blitt identifisert av andre.
- Spørreundersøkelse med selvrapportskjema.
- Ungdommene ble spurt om erfaringer med ulike typer vold og overgrep, om de hadde fortalt noen om erfaringene, og grunner til at de eventuelt ikke hadde fortalt noe.
- Ungdommene ble også spurt om de hadde noen de kunne stole på, og holdninger knyttet til hjelpesøking.

Hovedfunn

- 36 % av ungdommene rapporterte at de ikke opplevde behov for å fortelle om overgrepene.
- 67 % av ungdommene som hadde opplevd seksuelt nettmisbruk, hadde fortalt om det. Seksuelt nettmisbruk var den typen overgrep færrest hadde fortalt om.

- 82 % oppga at de hadde en voksen de stolte på og kunne betro seg til om de opplevde mishandling i hjemmet.
- 53 % oppga mødre som personen de stolte mest på.
- 45 % oppga en venn som personen de stolte mest på.

Referanser

- Finkelhor, D., Turner, H. & Colburn, D. (2022). Prevalence of online sexual offenses against children in the US. *JAMA Network Open*, 5(10), e2234471–e2234471. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2022.34471>
- Goodman-Brown, T. B., Edelstein, R. S., Goodman, G. S., Jones, D. P. H. & Gordon, D. S. (2003). Why children tell: A model of children's disclosure of sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 27(5), 525–540. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(03\)00037-1](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(03)00037-1)
- Hafstad, G. S. & Augusti, E.-M. (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*. (4). NKVTS. https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UEVO.pdf
- Hershkowitz, I., Lanes, O. & Lamb, M. E. (2007). Exploring the disclosure of child sexual abuse with alleged victims and their parents. *Child Abuse & Neglect*, 31(2), 111–123. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.09.004>
- Jensen, T. K., Wenke, G., Mossige, S., Reichelt, S. & Tjersland, O. A. (2005). Reporting possible sexual abuse: A qualitative study on children's perspectives and the context for disclosure. *Child Abuse & Neglect*, 29(12), 1395–1413. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.07.004>
- Jernbro, C., Otterman, G., Lucas, S., Tindberg, Y. & Janson, S. (2017). Disclosure of child physical abuse and perceived adult support among Swedish Adolescents: Disclosure of child physical abuse. *Child Abuse Review*, 26(6), 451–464. <https://doi.org/10.1002/car.2443>
- Katz, C., Piller, S., Glucklich, T. & Matty, D. E. (2021). "Stop waking the dead": Internet child sexual abuse and perspectives on its disclosure. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(9–10), NP5084–NP5104. <https://doi.org/10.1177/0886260518796526>
- Kellogg, N. D. & Huston, R. L. (1995). Unwanted sexual experiences in adolescents - patterns of disclosure. *Clinical Pediatrics*, 34(6), 306–312. <https://doi.org/10.1177/000992289503400603>
- Lahtinen, H.-M., Laitila, A., Korkman, J. & Ellonen, N. (2018). Children's disclosures of sexual abuse in a population based sample. *Child Abuse & Neglect*, 76, 84–94. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.10.011>
- Lahtinen, H.-M., Laitila, A., Korkman, J., Ellonen, N. & Honkalampi, K. (2022). Children's disclosure of physical abuse in a population-based sample. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(5-6), 2011–2036. <https://doi.org/10.1177/0886260520934443>
- McGuire, K. & London, K. (2020). A retrospective approach to examining child abuse disclosure. *Child Abuse & Neglect*, 99, 104263. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104263>
- Mitchell, K. J., Finkelhor, D., Jones, L. M. & Wolak, J. (2014). *Trends in unwanted online experiences and sexting: Final report*. C. a. C. R. Center.
- Priebe, G. & Svedin, C. G. (2008). Child sexual abuse is largely hidden from the adult society An epidemiological study of adolescents' disclosures. *Child Abuse & Neglect*, 32(12), 1095–1108. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.04.001>

Stine Sofies Stiftelse. (u.d.). *Den norske Trippel S-undersøkelsen*. <https://www.stinesofiesstiftelse.no/trippel-s/>

Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., Alink, L. R. A. & van Ijzendoorn, M. H. (2015). The prevalence of child maltreatment across the globe: Review of a series of meta-analyses. *Child Abuse Review*, 24(1), 37–50. <https://doi.org/10.1002/car.2353>

Vik Burmo, O., Skilbrei Bøen, K., Hysing, M., Dovran, A., Kjørstad, K., Hafstad, G. S., & Sivertsen, B. (2025). “I did not feel the need to disclose”: identifying factors impeding the disclosure of child abuse experiences in a population with maltreatment history. *Nordic Psychology*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/19012276.2025.2502915>

Wolak, J., Finkelhor, D., Walsh, W. & Treitman, L. (2018). Sextortion of minors: Characteristics and dynamics. *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of the Society for Adolescent Medicine*, 62(1), 72–79. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2017.08.014>